

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

На тему: «ОБЛІК І АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ
ТА ПІДРЯДНИКАМИ»

Виконав студент 4 курсу, групи ОП-61а
Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Почепцова Анна Ігорівна
Керівник: к.е.н., ст. викладач кафедри
Дугченко О.О.

Суми – 2020 рік

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи бакалавра на тему
«Облік і аудит розрахунків з постачальниками та підрядниками»
студентки Почепцової Анни Ігорівни

Кваліфікаційна робота бакалавра містить – 54 сторінки, 10 таблиць, 1 рисунок, список літератури з 29 найменувань, 5 додатки.

Актуальність теми дослідження обумовлюється тим, що облік та аналіз розрахунків з постачальниками та підрядниками є важливим показником господарської діяльності організації, так як від нього залежить точність розрахунку величини валового доходу від збуту та суми прибутку. Бухгалтерський облік має забезпечити систематичний аналіз стану розрахунків з постачальниками та підрядниками, відвантаження та продажу продукції, а також пов'язані з ним витрати та фінансові результати.

Метою випускної роботи є вивчення теоретичних аспектів та розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку і аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками у ССК «Ярославна».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні питання організації обліку та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Під час виконання кваліфікаційної роботи бакалавра були використані такі методи: спостереження, порівняння, аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення тощо.

За результатами дослідження сформульовані такі висновки:

- пропонується встановити перелік документів (договори, акти тощо), які використовуються на підприємстві, визначити певні схеми руху документів при організації договірних відносин та встановити відповідальність за рух документів на кожному етапі документообігу;

- запропоновано ввести обов'язкове застосування не лише субрахунків рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», а і його аналітичних рахунків;
- рекомендовано визначити відповідальну особу, обов'язком якої буде здійснення техніко-економічного обґрунтування необхідності укладеного договору з тим чи іншим контрагентом та оперативний облік виконання договірних зобов'язань;
- пропонується використовувати документ «Звіт про виконання розрахунків з контрагентами», який дозволить здійснювати контроль кредиторської та дебіторської заборгованостей відносно кожного контрагента;
- рекомендовано посилити оперативний контроль за розрахунками з постачальниками та підрядниками, задля зменшення ризиків щодо невиконання зобов'язань по договірним відносинам.

Одержані результати допоможуть покращити організацію обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками на ССК «Ярославна» та посилити контроль за станом дебіторської та кредиторської заборгованостей, з метою забезпечення стійкого фінансового стану.

Результати роботи пройшли апробацію, а саме: довідка про впровадження та публікація тез.

Ключові слова: постачальники, підрядники, розрахунки, кредиторська заборгованість, облікова політика, безнадійна заборгованість, аудит розрахунків з постачальниками і підрядниками.

Рік виконання кваліфікаційної роботи – 2020 рік.

Рік захисту роботи – 2020 рік.

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

д-р. екон. наук, професор

_____ Т. Г. Савченко

“ ___ ” _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

на здобуття ступеню «бакалавр»

зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування"

студенту 4 курсу, групи ОП-61

Почепцової Анни Ігорівни

1. Тема роботи: «Облік і аудит розрахунків з постачальниками та підрядниками», затверджена наказом від «07» квітня 2020 р. № 0517-III
2. Термін подання студентом закінченої роботи «19» червня 2020 р.
3. Мета кваліфікаційної роботи бакалавра полягає у вивченні теоретичних аспектів та розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення розрахунків з постачальниками і підрядниками.
4. Об'єкт дослідження: процес організації обліку і аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками у ССК «Ярославна»
5. Предмет дослідження: теоретичні і практичні питання організації обліку та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками
6. Кваліфікаційна робота бакалавра виконується на основі фінансової та управлінської звітності ССК «Ярославна», а також з використанням баз даних у відкритому доступі
7. Орієнтовний план випускної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети

Зміст конкретних завдань до розділу, які має виконати студент:

Розділ 1 «Теоретичні основи обліку та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками» - до 30.04.2020

Назва – термін подання

У розділі 1 дослідити економічну сутність та класифікацію зобов'язань, порядок їх визнання та оцінки, проаналізувати загальні засади здійснення аудиту розрахунків з постачальниками і підрядниками.

Розділ 2 Організація обліку та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками у ССК «Ярославна» - до 28.05.2020

Назва – термін подання

У розділі 2 надати загальну організаційно-економічну характеристику ССК «Ярославна»; розглянути особливості організації обліку та аудиту розрахунків з постачальниками і підрядниками на підприємстві.

Розділ 3 Шляхи вдосконалення організації обліку та аудиту розрахунків з постачальниками і підрядниками – до 09.06.2020

Назва – термін подання

У розділі 3 сформувані шляхи вдосконалення обліку та внутрішнього аудиту розрахунків з постачальниками і підрядниками на підприємстві

8.Консультації щодо роботи:

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	Дутченко О.О.		
2	Дутченко О.О.		
3	Дутченко О.О.		

9.Дата видачі завдання «21» листопада 2019 р.

Керівник кваліфікаційної

роботи бакалавра

Підпис

О.О. Дутченко
Ініціали, прізвище

Завдання до виконання одержав

Підпис

А.І. Почепцова
Ініціали, прізвище

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ.....	9
1.1. Сутність зобов'язань, їх класифікація	9
1.2. Порядок визнання та оцінки зобов'язань	12
1.3.Методика проведення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками.....	14
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ У ССК «ЯРОСЛАВНА»	18
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	18
2.2. Первинний, аналітичний та синтетичний облік розрахунків з постачальниками та підрядникам.....	23
2.3. Аудит розрахунків з постачальниками та підрядниками у ССК «Ярославна».....	28
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ .	32
3.1. Вдосконалення організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками.....	32
3.2. Вдосконалення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками.....	37
ВИСНОВКИ.....	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	43
ДОДАТКИ	47

ВСТУП

У процесі будь-якої господарської діяльності підприємства взаємодіють з іншими суб'єктами господарювання відносно товарно-матеріальних цінностей, виконаних робіт або наданих послуг, аби забезпечити їх безперервне функціонування. Зазвичай, зобов'язання виникають через проведення господарських операцій та призводять до виникнення кредиторської або дебіторської заборгованостей між підприємством та постачальниками або підрядниками.

Чіткий бухгалтерський облік дебіторської та кредиторської заборгованостей у організаціях та на підприємствах має важливе значення. Наявність достовірної інформації про заборгованість є одним із аспектів важливості обліку заборгованості, оскільки це істотно впливає на прийняття керівниками управлінських рішень. Збільшення або зменшення дебіторської заборгованості призводить до змін фінансового стану суб'єкта господарювання. У зв'язку із цим, необхідно проводити моніторинг та аналіз стану розрахунків.

Актуальність теми обумовлюється тим, що облік та аналіз розрахунків з постачальниками та підрядниками є важливим показником господарської діяльності організації, так як від нього залежить точність розрахунку величини валового доходу від збуту та суми прибутку. Бухгалтерський облік має забезпечити систематичний аналіз стану розрахунків з постачальниками та підрядниками, відвантаження та продажу продукції, а також пов'язані з ним витрати та фінансові результати.

Мета випускної роботи полягає у вивченні теоретичних аспектів та розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення розрахунків з постачальниками і підрядниками.

Для досягнення цієї мети, необхідно вирішити наступні завдання:
вивчити теоретичні основи обліку та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками;

- проаналізувати фінансово-господарську діяльність Сільськогосподарського споживчого кооперативу «Ярославна»
- дослідити організацію обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками;
- проаналізувати порядок проведення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками;
- розробити напрямки вдосконалення організації обліку та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками на досліджуваному підприємстві.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку і аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками у ССК «Ярославна».

Предметом дослідження є теоретичні і практичні питання організації обліку та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Задля досягнення мети випускної роботи застосовувалися різні загальнонаукові методи, а саме: метод економічного аналізу (розрахунок відносних та середніх величин, порівняння, групування), метод бухгалтерського обліку, прийоми та процедури контролю.

Інформаційною базою дослідження є закони та нормативні акти з питань побудови розрахунків з постачальниками та підрядниками, положення та інструкції Міністерства фінансів України, Верховної Ради України, Національного банку України, Кабінету Міністрів України, фінансова та бухгалтерська звітність ССК «Ярославна». Також, було проведено аналіз монографій та статей вітчизняних авторів, підручники, посібники, методичні матеріали з бухгалтерського обліку, аудиту тощо.

Одержані у ході дослідження результати мають важливе значення, оскільки на кожному підприємстві існують розрахункові операції, а отже дуже важливо правильно та своєчасно їх відображувати, проводити контроль як внутрішній, так і зовнішній, а також слідкувати за правильним оформленням документів та договорів та їх виконання.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

1.1. Сутність зобов'язань, їх класифікація

В процесі здійснення фінансово-господарської діяльності у будь-якого підприємства виникають зобов'язання, на основі яких виникає обов'язок сплати певної суми грошових коштів. Зобов'язання виникають на підставі встановлених договірних відносин різного характеру, укладання яких необхідне для ефективного виробничого процесу на підприємстві, а також через виконання правових норм.

Важливим моментом, що забезпечує успішне функціонування підприємства в ринкових умовах є оптимізація зобов'язань, які виникли на підставі певних операцій чи подій. Зобов'язання це одна за складових Балансу, а також на їх підставі формуються фінансові ресурси, за допомогою яких проводиться фінансування операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Методологічні засади, які формують в бухгалтерському обліку інформацію про зобов'язання та розкриття цієї інформації у фінансовій звітності визначені П(С)БО 11 «Зобов'язання».

Зобов'язання – це заборгованість у підприємства, що виникла внаслідок минулих подій та її погашення може призвести до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють економічні вигоди. Головною ознакою, яка відрізняє зобов'язання від активів, є те, що при виконанні зобов'язання виникає надходження грошових коштів на підприємство [1].

У бухгалтерському обліку зобов'язання починають відображатися лише тоді, коли виникає заборгованість по них, а визнання відбувається тоді, коли їх оцінку можна достовірно визначити.

В залежності від порядку визначення суми, зобов'язання поділяються на фактичні та умовні:

– фактичні зобов'язання – це зобов'язання, які виникають на основі складання договору, контракту, одержаного рахунку, сума заборгованості по яких відома;

– умовні зобов'язання – це зобов'язання, які виникають зі сплати податків, відпусток тощо, сума заборгованостей по них не може бути точно визначена до настання певної дати [2].

В залежності від термінів погашення виділяють короткострокові (поточні) та довгострокові зобов'язання.

Короткострокові зобов'язання – це боргові зобов'язання підприємстві зі строком погашення до одного року. Усі інші зобов'язання є довгостроковими [2].

До довгострокових зобов'язань належать: довгострокові кредити банків, інші довгострокові фінансові зобов'язання, відстрочені податкові зобов'язання, інші довгострокові зобов'язання.

Довгострокові кредити банків мають на увазі заборгованість підприємства перед банками за позиками, що вже були отримані.

Інші довгострокові фінансові зобов'язання – це довгострокові заборгованості підприємства відносно зобов'язань, пов'язаних із використанням позикових коштів, окрім кредитів банків, на які можуть бути нараховані відсотки [3].

Відстрочені податкові зобов'язання представляють собою нараховані суми податків, які повинні бути сплачені у наступних періодах, і виникають через тимчасову різницю між балансовою вартістю зобов'язань або активів та їх оцінкою [4].

Також, існують певні види інших довгострокових зобов'язань, які можуть відноситися до фінансової оренди, фінансової допомоги на зворотній основі та податкової заборгованості.

Поточними зобов'язаннями можуть бути (табл.1.1):

Таблиця 1.1 – Види поточних зобов'язань та їх характеристика [3]

Показник	Характеристика
Короткострокові кредити банків	Зобов'язання підприємства перед банком, строк погашення яких не перевищує 12 місяців
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	Зобов'язання, які переведені зі складу довгострокових та повинні бути погашені протягом 12 місяців
Векселі видані	Заборгованість, на яку підприємство видало векселі на забезпечення поставок (робіт, послуг) постачальників, підрядників чи інших кредиторів
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	Заборгованість за матеріальні цінності, виконані роботи чи отримані послуги перед постачальниками та підрядниками
Поточні зобов'язання за одержаними авансами	Одержані за рахунок наступних поставок, виконання робіт аванси
Поточні зобов'язання із розрахунків з бюджетом	Заборгованість підприємства за всіма видами платежів до бюджету
Поточні зобов'язання з позабюджетних платежів	Заборгованість за внесками до позабюджетних фондів, які передбачені законом
Поточні зобов'язання зі страхування	Заборгованості за відрахування до пенсійного фонду, на соціальне страхування, страхування майна та працівників підприємств
Поточні зобов'язання за розрахунками з учасниками	Заборгованість за розподіл прибутку, формування статутного капіталу підприємством перед учасниками чи засновниками цього підприємства
Поточні зобов'язання із внутрішніх розрахунків	Кредиторська заборгованість підприємства за внутрішньовідомчими розрахунками та перед пов'язаними сторонами
Інші поточні зобов'язання	Пов'язані з активами зобов'язання, які виникають в ході нормального операційного циклу
Доходи майбутніх періодів	Доходи, які були отримані у поточному або попередньому періодах та належать до наступних звітних періодів

Розрахунки з постачальниками та підрядниками відносяться до поточних зобов'язань підприємства.

Бухгалтерський облік зобов'язань передбачає їх відображення на відповідних рахунках синтетичного та аналітичного обліку. Кожен рахунок характеризується принципом подвійного запису, тобто за кредитом рахунків

відображається збільшення розміру зобов'язань, а за дебетом – зменшення. Кінцевий результат або сальдо за кредитом рахунків відображає суму заборгованості підприємства перед контрагентами, а за дебетом – суму заборгованості контрагентів перед підприємством.

1.2. Порядок визнання та оцінки зобов'язань

Зобов'язання зазвичай містять в собі ймовірність вилучення коштів підприємства у майбутньому і втрату економічної вигоди, через взяті раніше обов'язки. Також, бувають випадки, коли підприємство має обов'язок діяти певним чином, але воно не повинно у обов'язковому порядку, відобразити відповідне зобов'язання у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.

Відображення та визнання зобов'язань відбувається у разі достовірного визначення їх оцінки, а також при виникненні ймовірності зменшення економічних вигід у майбутньому через погашення зобов'язань.

Згідно з П(С)БО 11 зобов'язання поділяються на:

- довгострокові;
- поточні;
- забезпечення;
- непередбачені зобов'язання;
- доходи майбутніх періодів [3].

Погашення зобов'язання може відбуватися такими шляхами: 1) сплата кредиторів грошових коштів; 2) відвантаження готової продукції та/або надання послуг, за рахунок авансу, який був раніше одержаний від покупця; 3) переведення зобов'язань у корпоративні права, які належать кредитору тощо [5].

Суми створених зобов'язань визнаються витратами. Винятком є сума забезпечення, що включається до первісної вартості основних засобів, відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» [6].

Виділяють також реальні та потенційні зобов'язання, які залежать від порядку визначення сум.

Поточні та довгострокові зобов'язання є реальними зобов'язаннями, які виникають на основі укладених договорів, контрактів або пред'явлених рахунків. Зазвичай сума заборгованості є відомою, конкретно визначеною та зазначеною у відповідних документах або розраховується відповідно встановлених норм, тарифів, ставок тощо.

Забезпечення та непередбачені зобов'язання можуть відбутися або не відбутися, тобто вони є потенційними. Їх реальність буде підтверджена лише в майбутньому, а наразі вони не відображаються у Балансі. Для таких зобов'язань характерні невизначеність щодо дати погашення, невідома точна сума заборгованості тощо.

Довгострокові зобов'язання, на які передбачено нарахування відсотків, відображаються в балансі за їх теперішньою вартістю. Теперішня вартість – це сума майбутніх платежів, яка може знадобитися для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства [3].

Первісною оцінкою зобов'язань є їх справедлива вартість за додаванням витрат на операцію. Це додаткові витрати, що безпосередньо пов'язані з придбанням або вибуттям фінансових зобов'язань, комісійних, обов'язкових зборів та платежів тощо.

Справедливою вартістю називають суму, за якою обмінюють актив або погашають заборгованість з операцій між сторонами.

Подальша оцінка зобов'язань залежить від їх класифікації. Класифікують оцінку за справедливою вартістю та за амортизованою собівартістю (табл.1.2). Амортизована собівартість являє собою суму, за якою було оцінене зобов'язання при первісному визнанні, мінус виплати основної суми боргу, плюс або мінус накопичена амортизація різниці між первісною сумою і сумою погашення, мінус будь-яке часткове списання.

Таблиця 1.2 – Класифікація оцінки зобов'язань [7]

За справедливою вартістю	<ul style="list-style-type: none"> - кредиторська заборгованість, яка обумовлюється контрактним правом за товарними операціями; - векселі видані; - облігації та інші боргові цінні папери, які повинні бути сплачені; - позика банку; - кредиторська заборгованість, що обумовлена контрактним правом за фінансовою орендою; - кредиторська заборгованість за випущені та передані акції працівникам підприємства; - зобов'язання за гарантіями та іншими підставами, які залежать від подій, що відбудуться в наступних періодах; - привілейовані акції, які повинні бути обов'язково викуплені.
За амортизованою собівартістю	<ul style="list-style-type: none"> - аванси, одержані за готову продукцію, товари, роботи, послуги; - доходи майбутніх періодів; - гарантійні зобов'язання за готову продукцію, товари, роботи, послуги; - кредиторська заборгованість за облігаціями та векселями, яка повинна бути викуплена у визначений строк; - зобов'язання за податками та іншими платежами, які не були оформлені угодами; - зобов'язання за форвардними та ф'ючерсними контрактами, які повинні бути погашені нефінансовими активами.

Оцінка зобов'язань займає важливе місце у формуванні облікової політики підприємства.

1.3. Методика проведення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками

Розрахунки з постачальниками та підрядниками здійснюються на основі укладених договорів.

Головною метою перевірки розрахунків з постачальниками та підрядниками є встановлення відповідності здійснених операцій за розрахунками з постачальниками та підрядниками діючому законодавству та достовірність відображення цих операцій у бухгалтерській звітності.

Відповідно головної мети такої перевірки, перш за все необхідно перевірити наявність договорів, правильність їх оформлення та відповідність змісту договорів економічній суті укладених угод. Усі угоди з постачальниками та підрядниками поділяють на дві групи, в залежності від предмета та сутності укладених договорів. До першої групи відносять розрахунки з постачальниками, а предметом договорів є придбання товарів та майнових прав. Відповідно, до іншої групи відносяться розрахунки з підрядниками, а предметом договорів цієї групи є виконання відповідної роботи та здача її результату замовнику. Такий поділ на групи обумовлений специфікою договорів, яка передбачає використання різних методів при проведенні аудиту [8].

Під час перевірки розрахунків з постачальниками та підрядниками увагу приділяють: надходженням товарно-матеріальних цінностей (виконаних робіт, наданих послуг); виставленим постачальникам та підрядникам претензіям; списаній безнадійні заборгованості; виданим авансам та отриманим комерційним кредитами. Особливу увагу слід звернути на прострочену заборгованість із закінченим терміном позовної давності. Аудитору необхідно визначити причини виникнення такої заборгованості та уточнити, які міри були прийняті до її стягнення. При наявності дебіторської заборгованості необхідно встановити причини та дату її виникнення.

Перед початком створення плану та програми перевірки розрахунків з постачальниками та підрядниками, необхідно встановити якість стану внутрішнього контролю за обліком таких операцій. Для цього проводять опитування (усне або письмове) працівників підприємства. Це дозволяє виявити найбільш вразливі місця у системі обліку розрахунків та визначити подальший план перевірки.

Після проведення аналізу системи внутрішнього контролю, аудитор має визначити, яким чином на підприємстві організований обмін інформацією між службою внутрішнього контролю та органом управління підприємства. Це також є важливим моментом в розумінні організації обліку на підприємстві, адже результати внутрішнього контролю можуть лише сигналізувати про допущені порушення та помилки, але не є підтвердженням того, що виявлені помилки та порушення будуть виправлені. Тому аудитор повинен визначити, які дії зі сторони керівництва та безпосередніх виконавців були зроблені після того, як служба внутрішнього контролю виявила конкретні недоліки в системі обліку. Для цього потрібно провести тестування стану внутрішнього контролю.

План і програма проведення аудиту обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками будуються з урахуванням результатів перевірки системи внутрішнього контролю. План аудиту повинен охоплювати такі основні напрями перевірки:

- правова оцінка договорів з постачальниками та підрядниками відповідно до діючого законодавства;
- організація первинного обліку операцій по розрахункам з постачальниками та підрядниками;
- організація податкового обліку операцій по таким розрахункам [8].

На початку проведення аудиту потрібно дати правову оцінку договорів з позицій діючого законодавства. Необхідність проведення цього етапу обумовлена тим, що в залежності від правової форми та умов договору відрізняються і варіанти відображення в обліку операцій з постачальниками та підрядниками.

Розрізняють дві групи договорів: з постачальниками та з підрядниками.

У договорах з постачальниками оформлюють операції з надходження на підприємство різних ТМЦ та майнових прав. До них можуть відноситися: договір купівлі-продажу; договір постачання тощо. Аудитор повинен

впевнитися, що форма укладеного договору відповідає економічному сенсу укладеної підприємством угоди. Крім того, повинна бути отримана впевненість у тому, що договір містить всі вагомні умови та відсутній ризик визнання договору недійсним. Предметом таких договорів є придбання майна та майнових прав, що володіють кількісними та вартісними характеристиками. При перевірці таких документів достатньо звірити дані кількісного та вартісного обліку по придбаним цінностям з умовами договору, підтвердивши тим самим факт здійснення угоди [9].

У договорах з підрядниками підтверджуються факти виконання робіт, надання послуг. До них відносяться: договір підряду; договір надання послуг; договір на виконання робіт тощо. Предметом таких договорів є виконання певної роботи та здача її результатів замовнику. При аудиті слід застосовувати або суцільну перевірку таких договорів, або вибірку договорів з найбільшим рівнем ризику, спираючись на особисте судження аудитора. У випадку необхідності, аудитору слід залучити до правової перевірки договорів експерта, який більш компетентний у юридичних питаннях [8].

Також, дуже важливо при перевірці розрахунків з постачальниками та підрядниками оцінювати якість первинної інформації, яка поступає в систему бухгалтерського обліку. Аналіз організації первинного обліку допоможе аудитору більш кваліфіковано провести основні аудиторські процедури та більш обґрунтовано визначити обсяги вибірки та способи відбору елементів сукупності, що перевіряється. Крім того, результати організації первинного обліку дозволяють відповісти на питання про якість первинної облікової документації, яка буде використовуватися аудитором в якості аудиторських доказів [9].

Відомості, отримані раніше в ході аудиту організації первинного обліку, використовуються для визначення подальшої тактики проведення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ У ССК «ЯРОСЛАВНА»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Сільське господарство – це сектор економіки держави, який виготовляє сільськогосподарську продукцію, забезпечує потреби у більшості продуктів харчування та у сировині для текстильної, взуттєвої, парфумерної, харчової промисловості. Сектор включає у себе рослинництво, тваринництво, полювання, лісове господарство та рибальство [11].

Сільське господарство як галузь світової економіки займає значне місце у житті людини, а його розвиток сприяє збільшенню кількості та різноманітності харчових продуктів, сприяючи економічним перетворенням і є основним джерелом доходу для великої кількості людей, які проживають в умовах бідності. Направлене на забезпечення населення продовольством та отримання сировини для переліку галузей промисловості.

Сільськогосподарський споживчий кооператив «Ярославна» є правопримемником по всім зобов'язанням приватного сільськогосподарського підприємства «Агрофірма Луч» з 01 січня 2004 року.

Повне найменування юридичної особи – Сільськогосподарський споживчий кооператив «Ярославна».

Місцезнаходження юридичної особи – 41541, Сумська область, Путивльський район, село Скуносове, вулиця Калинівка, будинок 1, корпус А.

Розмір статутного капіталу 24 000 грн.

Засновниками (учасниками) сільськогосподарського споживчого кооперативу є Приватне сільськогосподарське підприємство «Агрофірма Луч», Фермерське господарство «Волков В. В.» та інші фізичні особи.

Загалом, підприємство переважно займається такими видами діяльності як: вирощування зернових культур, бобових культур та насіння олійних

культур; вирощування овочів і баштанних культур, корнеплодів і бульбоплодів; розведення великої рогатої худоби молочних порід; розведення свиней та інших тварин; допоміжна діяльність у рослинництві та тваринництві; післяурожайна діяльність; лісозаготівлі; перероблення молока, виробництво масла і сиру; виробництво готових кормів для тварин, що утримуються на фермах; оптова торгівля зерном, насінням і кормами для тварин; оптова торгівля молочними продуктами; надання в оренду сільськогосподарських машин і устаткування; складське господарство та інші види діяльності [10].

Але основними видами діяльності є розведення великої рогатої худоби молочних порід та вирощування зернових культур.

Метою діяльності кооперативу є задоволення економічних і соціальних потреб кооперативу та населення України на основі поєднання особистих і колективних інтересів, поділу між членами кооперативу ризиків, витрат і доходів; розвитку організації, самоуправління та самоконтролю. Кооператив здійснює господарську діяльність з метою сприяння його членам у виробництві молока, м'яса та іншої сільськогосподарської продукції, її заготівлі та збуту, надання необхідних послуг членам кооперативу.

Господарство знаходиться в лісостеповій зоні. Клімат помірно-континентальний. Територія господарства знаходиться в межах другого агрокліматичного району Сумської області, що характеризується такими кліматичними показниками:

- сума активних температур вище 10 градусів;
- сума опадів 280-310 мм;
- тривалість періоду зі сніговим покривом складає 90-105 днів;
- середня тривалість безморозного періоду 180 днів;
- річна сума опадів 470-560 мм;

Також, крім зазначених вище видів діяльності підприємство надає ветеринарні послуги, проводить операції з нерухомістю, займається

посередницькою, маркетинговою, рекламною та іншими видами діяльності, що не заборонені законодавством України.

Діяльність будь-якого сільськогосподарського підприємства залежить від забезпеченості його основним засобом виробництва – землею. До складу кооперативу входить така кількість земель: всіх сільськогосподарських угідь 9325 га, в тому числі:

- ріллі 8978,8 га;
- сінокоси 346,2 га.

Середньооблікова кількість працівників на 2018 рік становила 94 людини.

Загальна кількість великої рогатої худоби молочних порід, а саме корів, станом на 2018 рік була 4188 голів.

Аналіз доходів підприємства, а також і його витрат має велике значення в системі загальної оцінки роботи будь-якого суб'єкта господарювання, адже, саме доходи та витрати безпосередньо впливають загальний фінансовий результат діяльності підприємства, який може мати позитивний або негативний характер. Аналізуючи динаміку та структуру чистого доходу від реалізації продукції підприємства (табл.2.1), ми бачимо, що за останні три роки показник чистого доходу і падав, і підіймався знову. Також бачимо, що на даному підприємстві до структури чистого доходу від реалізації продукції входять лише її собівартість та валовий прибуток.

Таблиця 2.1 – Аналіз динаміки та структури чистого доходу від реалізації продукції у ССК «Ярославна»

Показник	Рік		
	2017	2018	2019
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (тис.грн.)	291380	286943	342295
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) (тис.грн.)	226871	207412	294067
Валовий прибуток (тис.грн.)	64509	79531	48228

Визначальною характеристикою фінансового стану підприємства є його платоспроможність та ліквідність, вони визначається здатністю підприємства до швидкого погашення свої зобов'язань та здатністю обміну оборотних активів у засоби платежу [12].

Проведення аналізу платоспроможності визначає, наскільки підприємство спроможне взагалі швидко погашати свої зобов'язання, в першу чергу – короткострокові. Аналіз платоспроможності підприємства та показники ліквідності наведено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Показники платоспроможності та ліквідності підприємства

Показник	Рік			Відхилення, +/-	
	2017	2018	2019	2018/2017	2019/2018
Оборотні активи (тис.грн.)	93499	117332	66508	+23833	-50824
в т.ч.:					
- запаси	35458	54975	45256	+19517	-9719
- дебіторська заборгованість	47325	54578	14047	+7253	-40531
- грошові кошти	10716	10354	6968	-362	-3386
Поточні зобов'язання (тис.грн.)	35610	49528	5657	+13918	-43871
Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	2,62	2,37	11,75	-0,25	+9,38
Коефіцієнт платоспроможності (абсолютної ліквідності)	0,3	0,2	1,25	-0,1	-0,75
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,63	1,25	3,71	-0,38	+2,46

Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття) дорівнює 11,75, що вище мінімального граничного значення 2-2,5, а отже, це вказує на те, що підприємство здатне виконувати короткострокові зобов'язання, що позитивно характеризує платоспроможність ССК «Ярославна». Коефіцієнт абсолютної ліквідності дорівнює 1,25, що вище мінімального значення 0,2-0,3, а отже це означає, що компанія може погасити 125% своїх короткострокових зобов'язань та може здійснювати непередбачені витрати. А коефіцієнт швидкої ліквідності дорівнює 3,71, що також вище

мінімального значення 0,6-0,8, і таким чином, грошові кошти і короткострокова дебіторська заборгованість компанії з надлишком покривають короткострокові зобов'язання, що є позитивним моментом для ССК «Ярославна».

Рентабельність є показником, який зазвичай характеризує рівень ефективності роботи та діяльності підприємства. Порівняльний аналіз показників рентабельності підприємства за останні три роки наведено у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Показники рентабельності підприємства за 3 роки

Показник	Рік			Норма
	2017	2018	2019	
Рентабельність активів	0,245	0,16	0,16	>0
Рентабельність власного капіталу	0,33	0,22	0,21	>0
Рентабельність продажу	0,16	0,08	0,11	>0
Рентабельність продукції	0,23	0,28	0,38	>0

Рентабельність активів за останні три роки трохи знизилася, але добрим є те, що вона усе ж таки залишається >0, і це показує, скільки прибутку приносить кожна гривня, вкладена в активи підприємства. Рентабельність власного капіталу також знизилася, але так само залишається більше нуля, і це свідчить про те, що засновники усе ж таки отримують прибутки від коштів, які вони вклали в діяльність підприємства. Рентабельність продажу також понизилася, порівняно з 2017 роком, але збільшилася, порівняно з 2018 роком і вона так само >0, це показує прибутковість продажів за операційною діяльністю по підприємству в цілому, а також свідчить про те, який несе за собою прибуток кожна гривня обсягів реалізації. Рентабельність продукції збільшилася у порівнянні за останні три роки, і вона характеризує, наскільки ефективні витрати на виробництво продукції, а також суму валового прибутку, отриманого за 1 гривню понесених витрат.

Отже, в цілому дане підприємство можна вважати стійким, адже воно за рахунок власних коштів спроможне забезпечувати запаси та витрати, забезпечувати своєчасні розрахунки за своїми зобов'язаннями тощо. Дослідивши такі показники, як: платоспроможність та ліквідність (абсолютна, швидка, загальна), рентабельність активів, власного капіталу, продажу та продукції, можна сказати, що підприємство має змогу виконувати та покривати короткострокові зобов'язання, здійснювати непередбачені витрати, отримувати прибутки від коштів, які були вкладені засновниками у діяльність підприємства.

Розвиток сільського господарства значною мірою залежить також від стану матеріально-технічної бази, головною ланкою якої є основні фонди, їх якісний склад, раціональне використання і співвідношення. Економічне значення основних фондів полягає в тому, що вони є мірилом і основою продуктивних сил сільського господарства, забезпечуючи відповідний рівень і теми збільшення виробництва продукції та підвищення продуктивності праці.

2.2. Первинний, аналітичний та синтетичний облік розрахунків з постачальниками та підрядникам

У процесі проведення господарських операцій за укладеним договором між підприємством та постачальниками і підрядниками виникають взаємні розрахунки.

Договір – це угода двох або більше осіб (економічних суб'єктів), яка укладається на предмет виконання кожним з них прийнятих на себе обов'язків по відношенню до інших осіб, з якими укладено договір [14].

Зазвичай, у договорі міститься інформація про осіб, які його уклали, визначається предмет договору, обов'язки сторін, умови виконання договору, спосіб оплати за товари, роботи, послуги, відповідальність сторін за невиконання прийнятих зобов'язань, умови розірвання або подовження

договору, юридичні адреси сторін. Якщо учасники є юридичними особами, договір скріплюється підписами уповноважених представників сторін договору та печатками. Розрахунки за договорами можуть відбуватися у готівковій або безготівковій формах, це повинно бути зазначено при укладанні договору, і якщо це безготівкова форма, вказуються банківські реквізити сторін [15].

У ССК «Ярославна» при проведенні операцій з постачальниками складається договір купівлі-продажу та його різновид – договір поставки. Договір купівлі-продажу – це договір, у відповідності до якого продавець бере на себе зобов'язання передати товар у власність покупця, а останній зобов'язується прийняти цей товар та оплатити за нього певну вартість [16, ст.655]. Метою такого договору є перехід права власності на річ, яка є товаром. У покупця право власності виникає в момент передачі товару, якщо інше не передбачено договором або законом. Також у договорі зазначається термін, протягом якого продавець зобов'язаний передати покупцю товар.

На даному підприємстві, при розрахунках з постачальниками та підрядниками використовують, в основному, безготівкову форму розрахунку.

Безготівкові розрахунки мають такі переваги:

- контроль грошового обігу;
- більш широкі кредитні можливості банківської системи;
- прискорення обігу грошових засобів та матеріальних ресурсів.

При безготівкових розрахунках право на грошову суму передається шляхом оформлення відповідних розрахункових документів та проведення записів по рахунках. Безготівкові розрахунки проводяться через банки та інші кредитні організації, у яких відкриті рахунки підприємства.

Підприємства використовують такі форми безготівкових розрахунків як: платіжне доручення, платіжні вимоги-доручення, чеки, акредитиви, векселі та інкасові доручення. На даному підприємстві використовуються платіжні доручення при проведенні безготівкових розрахунків з постачальниками та підрядниками [18].

Платіжне доручення – це форма безготівкових розрахунків, при використанні якої платник дає розпорядження своєму банку про перерахування конкретної суми коштів на рахунок одержувача грошових коштів, який відкритий в тому ж самому банку, що й у платника, або в будь-якому іншому банку [17].

При розрахунках платіжним дорученням, банк приймає на себе зобов'язання за дорученнями платника завдяки коштам, які знаходяться на його рахунках, перевести вказану суму грошей на рахунок особи, яка вказана платником. Платіжне доручення виконується банком у термін, встановлений законодавством або термін, який передбачений договором банківського обслуговування [18].

У ССК «Ярославна», під час розрахунків з постачальниками та підрядниками використовують такі первинні документи: рахунок-фактура, видаткова накладна, акт прийому виконаних робіт (послуг). Первинні документи можуть складатися як у електронній, так і у паперовій формах. Характеристика первинних документів, які використовуються у ССК «Ярославна» при проведенні господарських операцій с постачальниками та підрядниками наведена у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Характеристика первинних документів, які використовуються у ССК «Ярославна» [19]

Первинний документ	Характеристика
Видаткова накладна	За допомогою цього документа відбувається відвантаження товарів та їх доставка від продавця покупцю. На підставі видаткової накладної продані товари списуються з балансу компанії, яка його продає. Для сторони продавця, основне її призначення, це відображення точної кількості товарів, що відпускаються, їх загальної вартості та ціни за одну товарну одиницю. А покупець на її підставі ставить придбаний товар на облік.

Продовження таблиці 2.4

Рахунок-фактура	Це документ, який засвідчує фактичне відвантаження товарів та надання послуг та їх вартість. Першою метою такого документа є фіксація факту того, що замовлення або послуга виконана, а другою метою є підтвердження суми виплаченого ПДВ для того, або потім можна було його зарахувати. Усі підприємства, які сплачують податки повинні складати рахунки-фактури, якщо господарські операції підлягають оподаткуванню.
Акт прийому виконаних робіт (послуг)	Це документ, який підтверджує факт виконання робіт або наданих послуг. Також, окрім підтвердження факту виконання робіт він необхідний для підтвердження витрат, особливо це важливо для тих підприємств, які ведуть облік витрат і сплачують податки за загальною системою оподаткування.

Узагальнити та систематизувати інформацію первинного обліку можна за допомогою ведення аналітичного та синтетичного обліку. Найбільш відомий та використовуваний вид бухгалтерського реєстра – це оборотно-сальдова відомість, яка ведеться на рахунках синтетичного обліку. Враховуючи те, що інформація аналітичного обліку деталізує дані, які показуються на рахунках синтетичного обліку, такі реєстри можуть бути створені на основі оборотно-сальдової відомості за певних рахунком.

Бухгалтерський облік розрахунків з постачальниками та підрядниками у ССК «Ярославна» ведеться на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», та його субрахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» [20]. Це пасивний рахунок, на якому ведеться облік розрахунків за отримані товари, виконані роботи та надані послуги. За кредитом даного рахунку відображається заборгованість за отримані товари, виконані роботи та надані послуги, а за дебетом – погашення або списання такої заборгованості. Також, у 63 рахунку існують такі субрахунки як 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками» та 633 «Розрахунки з учасниками ПФГ». На субрахунку 632 ведеться облік розрахунків за товари, роботи та послуги, отримані від іноземних постачальників, а на субрахунку

б33 відображаються розрахунки із замовниками за виконані роботи, надані послуги, реалізовані готові вироби та використовується, зазвичай, в обліку навчальних закладів [21]. У таблиці 2.5 відображено типові проводки господарських операцій на даному підприємстві при розрахунках з постачальниками та підрядниками.

Таблиця 2.5 – Типові кореспонденції за розрахунками з постачальниками та підрядниками

№	Зміст господарських операцій	Д-т	К-т
1.	Сплачено постачальникам та підрядникам з поточного рахунку	631	311
2.	Оприбутковано від постачальників матеріальні цінності	20, 28	631
3.	Нараховано підрядникам за виконані роботи і надані послуги згідно зі складеними актами	15	631
4.	Відображено ПДВ згідно до податкових накладних постачальників	641	631
5.	Відображено залік взаємної заборгованості між постачальниками та покупцями	631	361

Задля автоматизованого ведення обліку у ССК «Ярославна» використовують програму «БІС» (Бізнес інформаційна система). Дана програма представляє собою прикладне програмне забезпечення, розроблене компанією ANYKOM для суб'єктів малого та середнього бізнесу. Програма допомагає вести управління документообігом та контролювати взаємовідносини з клієнтами та партнерами підприємств, а також вести бухгалтерський облік, складання та ведення первинної документації та облікових документів в базі даних, з можливістю збору, аналізу, сортування та друку.

Первинні документи дозволяють вводити дані в автоматизовану програму, отже потім, за даними програми автоматичного складаються відомості синтетичного та аналітичного обліку, дані з яких, потім

відображаються у бухгалтерській звітності. Аналітичний облік ведеться за кожним рахунком та окремо за кожним постачальником та підрядником.

На даному підприємстві для узагальнення аналітичного та синтетичного обліку використовується такий звіт, як журнал-ордер №6.

Журнал-ордер №6 використовується для фіксування операцій, які відображаються за кредитом рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» у кореспонденції з дебетом відповідних рахунків. В журналі-ордері №6 ведеться як синтетичний облік операцій за розрахунками з постачальниками та підрядниками, так і аналітичний облік за кожним розрахунковим документом. Окрім записів по кредиту рахунку 63, в журналі-ордері також відображаються дебетові обороти за розрахунками, тобто суми оплати постачальникам та підрядникам або списані суми заборгованостей [22].

Використовуючи програму можна провести детальний аналіз рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Також необхідно зазначити, що синтетичний та аналітичний облік розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві ведеться відповідно до встановлених норм та законодавства.

2.3. Аудит розрахунків з постачальниками та підрядниками у ССК «Ярославна»

Основною метою проведення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками є перевірка коректності відображення фактів господарської діяльності підприємств у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Процедури аудиторської перевірки націлені на звірку повноти відображення реальної заборгованості перед постачальниками та підрядниками з даними, відображеними на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»; встановлення своєчасності відображення в обліку нарахувань та погашення кредиторської заборгованості тощо [23].

За допомогою проведення аудиту можна переконатися, що дані про стан розрахунків з постачальниками та підрядниками повністю та достовірно відображаються в обліку та звітності; перевірити обґрунтованість цін постачальників та підрядників, які вказані у договорах; перевірити якість документального оформлення даної ділянки обліку для цілей оподаткування.

Основною процедурою при проведенні перевірки є запит звірки розрахунків з постачальниками та підрядниками, який робиться задля перевірки повноти відображення в обліку кредиторської заборгованості.

До основних завдань аудиту розрахунків з постачальниками на підприємстві відносять:

- встановлення наявності і правильності оформлення документів з поставки ТМЦ (договорів, рахунків-фактур, актів звірення розрахунків);
- встановлення правильності здійснення вказаних операцій та відображення їх у обліку, а також перевірка своєчасності, правильності та достовірності здійснених розрахунків грошовими коштами, законності, достовірності та правильності відображення в обліку здійснених розрахунків з використанням векселів та товарообмінних операцій;
- визначення правильності оцінки отриманих товарів при бартерних (товарообмінних) операціях;
- підтвердження повноти і своєчасності оприбуткування отриманих товарів і обліку виконаних робіт;
- встановлення правильності оформлення та відображення в обліку виданих авансів, пред'явлення претензій;
- встановлення правильності відображення за відповідними статтями кредиторської заборгованості в балансі підприємства;
- встановлення причин та строків виникнення заборгованості по розрахунках, визначення реальності та шляхів її погашення [24].

На початку перевірки, аудиту необхідно, перш за все, документально оформити програму перевірки та привласнити номер кожній аудиторській процедурі, яка буде проводитися, завдяки чому в подальшому він мав

можливість робити посилання на процедури в робочій документації. План аудиторської перевірки обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками повинен містити: назву підприємства, що перевіряється, терміни, протягом яких буде проходити перевірка даного підприємства на цій ділянці, прізвище, ім'я, по-батькові керівника аудиторської перевірки, склад аудиторської групи, планований аудиторський ризик, а також планований рівень істотності.

На основному етапі здійснюється певні аудиторські процедури щодо перевірки кредиторської заборгованості за встановленими критеріями оцінки фінансової звітності, а саме: повнота відображення, оцінка, реальність існування, належність, правильність [24].

Також, повинна проводитись правова оцінка договорів відносно діючого законодавства. Розмежовують дві групи договорів: з постачальниками та з підрядниками.

Операції з надходження на підприємство ТМЦ та майнових прав оформлюються договорами з постачальниками. У ході перевірки, аудитор має впевнитися у тому, що форма складеного договору повністю відповідає економічному сенсу угоди, яка була проведена підприємством, а також у том, що договір має усі істотні умови та ризик признання договору недійсним відсутній [25].

Предметом договорів з постачальниками є виконання певної роботи або здача її результатів замовнику. Найвищий ступінь ризику в цій групі договорів, можуть нести за собою договори взаємного надання послуг [25].

Таким чином, проведення аудиту дозволяє постійно контролювати та відстежувати ситуацію з кредиторською заборгованістю, вчасно і правильно приймати управлінські рішення, уникати складних і суперечливих ситуацій з кредиторами, у тому числі і відносно стану розрахунків з постачальниками і підрядниками.

На ССК «Ярославна» останній зовнішній аудит проводився у 2004 році під час реорганізації підприємства, що було обов'язковою умовою її проведення.

На сьогоднішній час виконання функцій внутрішнього контролю покладено на головного бухгалтера, зокрема:

- контроль за правильністю укладання договорів частині проведення розрахунків;
- перевірка термінів проведення платежів, взаєморозрахунків;
- контроль за дебіторською та кредиторською заборгованостями;
- підписання актів звірки.

На даний момент у службі бухгалтерського та фінансового обліку працює 6 працівників. Така кількість працівників на розсуд керівництва підприємства оптимальною.

Оскільки підприємство є приватним, то можливість проведення зовнішнього аудиту визначається власником в залежності від його необхідності.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

3.1. Вдосконалення організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

На ССК «Ярославна» ведення бухгалтерського обліку здійснюється відділом планово-фінансової діяльності, бухгалтерського обліку та звітності під керівництвом головного бухгалтера.

Для забезпечення збереження облікових записів господарських операцій в облікових регістрах на електронних носіях та в паперовому вигляді, на підприємстві застосовується меморіально-ордерна форма бухгалтерського обліку. На даному підприємстві у сфері саме розрахунків з постачальниками та підрядниками використовують журнал-ордер №6.

Підставою для відображення операцій у бухгалтерському обліку є первинний документ, який фіксує факт здійснення операцій. А саме використовуються такі первинні документи, як рахунок-фактура, видаткова накладна та акт прийому виконаних робіт. Вони можуть бути складені в паперовій або електронній формах.

Первинні документи складаються в момент здійснення операції, а якщо це неможливо – безпосередньо після її закінчення. Відповідальність за своєчасне і якісне складання документів, передачу їх для відображення в бухгалтерському обліку, за достовірність даних, наведених у документах, несуть особи, які склали та підписали ці документи. Інформація, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах, накопичується і систематизується на рахунках бухгалтерського обліку (меморіальних ордерах).

Господарські та цивільні відносини з постачальниками товарів, робіт та послуг обов'язково оформлюються договорами. У ССК «Ярославна» при

розрахунках з контрагентами складаються договір купівлі-продажу та договір поставки.

Договори укладаються враховуючи вимоги Господарського кодексу України та Цивільного кодексу України, відповідно до яких визначено, що саме має на увазі цей договір, що обов'язково повинно бути зазначене у договорі (терміни, умови тощо)

Розрахунки з постачальниками та підрядниками є однією з найважливіших ділянок обліку, адже закупівля запасів – це основна діяльність сільськогосподарських підприємств. Забезпечення раціонального контролю за такими розрахунками та добре організований облік зменшують ризики щодо непостачання, виникнення штрафних санкцій через некоректне складання договорів та податкових накладних, виникнення кредиторської та дебіторської заборгованостей тощо. У сучасних умовах, для забезпечення стабільного фінансового стану підприємства необхідно ефективно організувати облік розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Рівень кредиторської заборгованості на підприємстві є одним з факторів, який може негативно вплинути не тільки на фінансовий стан підприємства, але й на можливість його існування. Розрахунки з постачальниками та підрядниками є однією з найважливіших ділянок обліку [26].

Під час здійснення своєї діяльності у суб'єктів господарювання можливе виникнення форс-мажорних обставин, які найчастіше сприяють погіршенню роботи, перешкоджають виконанню договірних зобов'язань, а також, у певних випадках, можуть взагалі привести до ліквідації підприємства. Це можуть бути будь-які події, які неможливо передбачити та запобігти їх виникненню, також, їх ще можуть називати надзвичайними подіями. Наприклад, стихійні лиха, військові події, пандемія або епідемія тощо [27].

Дані фінансових аналітиків свідчать, що у зв'язку зі встановленням на всій території України карантину згідно з постановою Кабінету міністрів

України «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» [28] у більшості підприємств погіршилися показники фінансового стану.

Розглянемо як форс-мажорні обставини, спричинені введенням карантинних заходів, вплинули на розрахунки з постачальниками та підрядниками на ССК «Ярославна». Для цього проаналізуємо кредиторську та дебіторську заборгованість за I квартал 2020 р. (табл. 3.1)

Таблиця 3.1 – Стан кредиторської та дебіторської заборгованості на ССК «Ярославна»

Показник	01.01.2020	01.04.2020	Відхилення	
			тис. грн.	%
Кредиторська заборгованість, тис. грн.	5 657	15 580	9 923	275,4
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	14 281	22 329	8 048	156,4
у тому числі: прострочена дебіторська заборгованість	—	5 415	5 415	—

Дані таблиці свідчать, що за аналізований період кредиторська заборгованість зросла майже у три рази та склала 15580 тис грн. При цьому дебіторська заборгованість за три перші місяці 2020 року збільшилася на 156%, що складає 8048 тис грн. та досягла у кінцевому значенні 22329 тис. грн. На 01.04.2020р. прострочена дебіторської заборгованості склала 5415 тис. грн., за її відсутності на початок року. Така ситуація склалася через невиконання контрагентами своїх зобов'язань.

Значне збільшення показників кредиторської та дебіторської заборгованостей на підприємстві негативно впливає на його фінансовий стан. Для того, аби убезпечитись від можливих зовнішніх ризиків та фінансових втрат виникає необхідність внести в облікову політику підприємства

доповнення щодо форс-мажору. Це дозволить покращити організацію обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками.

На нашу думку буде правильним рішення щодо введення певних схем руху документів при організації договірних відносин. Для цього у обліковій політиці підприємства необхідно визначити, які документи (договори, акти тощо) використовуються на підприємстві, на кого покладена відповідальність за рух цих документів на кожному етапі документообігу. Наприклад, можна запропонувати таку схему руху документообігу при розрахунках з контрагентами, зокрема під час складання договорів та актів звірки (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Схема руху документів при розрахунках з контрагентами

Найменування документа	Створення документа		Перевірка документа		Обробка документа		
	відповідальний за виконання	термін	відповідальний за перевірку	термін	передача документа	подальші дії	граничний строк виконання
Договір на придбання товарів (надання послуг)	керівник підрозділу з відповідного напрямку діяльності підприємства, до обов'язків яких входить підготовка проекту договору	не пізніше ніж через три робочі дні після попередніх переговорів	юрист підприємства	не пізніше наступного дня після отримання	на підпис керівнику або його заступнику та постачальнику (підряднику)	передача до відділу бухгалтерії	не пізніше наступного дня після реєстрації договору

Продовження таблиці 3.2

Акт звірки	бухгалтер	щоквартально, за потреби	головний бухгалтер	не пізніше наступного дня після отримання	на підпис керівнику або його заступнику	передача контрагенту для звірки	до 10 числа звітного місяця
---------------	-----------	--------------------------	--------------------	--	--	---------------------------------	-----------------------------

Для покращення обліку та з метою оперативного контролю за розрахунками з постачальниками і підрядниками облікова політика підприємства повинна передбачати обов'язкове застосування по рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» не лише субрахунків, а й таких аналітичних рахунків:

- 631.1 «Заборгованість перед вітчизняними постачальниками, термін якої ще не настав»;
- 631.2 «Відстрочена заборгованість перед вітчизняними постачальниками»;
- 631.3 «Прострочена заборгованість перед вітчизняними постачальниками»;
- 632.1 «Заборгованість перед іноземними постачальниками, термін якої ще не настав»;
- 632.2 «Відстрочена заборгованість перед іноземними постачальниками»;
- 632.3 «Прострочена заборгованість перед іноземними постачальниками» (рис.1) [26].

Рисунок 3.1 – Аналітичні рахунки для обліку розрахунків підприємства з постачальниками та підрядниками [26]

Таким чином, введення в облікову політику схем документообігу при організації розрахунків з контрагентами, застосування аналітичних рахунків по рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» можуть значно покращити облік розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві.

3.2. Вдосконалення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками

Будь-який суб'єкт господарювання купує товари або послуги, а значить взаємодіє з їх постачальниками. Відображення розрахунків з контрагентами – важлива частина обліку підприємства. Контроль в цьому напрямку дозволяє не тільки підвищити якість роботи бухгалтерів, але й істотно знизити ризики

для бізнесу в цілому. Тому власники та керівники підприємства зацікавлені в аудиті, оскільки отримана в результаті контрольних заходів інформація дозволяє робити своєчасні кроки для зростання ефективності бізнесу.

Порівняно із зовнішнім аудитом, що проводиться, як правило, при вже складеній за період звітності та оцінює діяльність підприємства в цілому, внутрішній аудит дозволяє більш детально та оперативно відстежувати окремі процеси.

Враховуючи те, що ССК «Ярославна» є приватним підприємством, можливість проведення зовнішнього аудиту визначається його власниками.

Нами пропонується проведення внутрішнього аудиту, який являє собою діяльність щодо контролю за господарськими операціями, що виникають у процесі роботи підприємства.

Навіть невеликому підприємству необхідний регулярний самоконтроль його діяльності, зокрема, розрахунки з контрагентами.

Мета впровадження внутрішнього аудиту – ефективне систематичне спостереження за всіма обставинами, значущими для діяльності організації, з метою оперативного впливу на ці обставини.

Діяльність служби внутрішнього аудиту базується на положеннях нормативних документів, створених на самому підприємстві та присвячених питанням внутрішнього контролю.

Оперативний контроль за розрахунками з постачальниками та підрядниками дасть можливість нівелювати ризики, що можуть виникнути через невиконання зобов'язань по договірним відносинам.

Для забезпечення аналітичного контролю договірних відносин пропонуємо визначити на підприємстві відповідальну особу, на яку буде покладено обов'язки:

1. на етапі укладання договорів – техніко-економічне обґрунтування необхідності укладеного договору з тим чи іншим контрагентом на підставі цінового моніторингу (наприклад, огляд закупівель на офіційних електронних ресурсах: електронний портал Prozorro, Edata тощо);

2. на етапі контролю – ведення оперативного обліку виконання договірних зобов'язань.

Обов'язком відповідальної особи буде складання звіту про виконання розрахунків з контрагентами, зокрема, моніторинг виконання зобов'язань по договорам поставки (надання послуг), контроль за розрахунками та заборгованостями (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Звіт про виконання розрахунків з контрагентами

№ з/п	Назва контрагента	Номер та дата договору	Дата оплати	Дата виконання зобов'язань	Стан розрахунків			
			Сума оплат, грн.		на кінець дня		на кінець місяця	
					Дт	Кт	Дт	Кт
1.								
2.								
...								

У запропонованій формі звіту про виконання розрахунків з контрагентами відображається інформація за кожним контрагентом, в які терміни та за які товари (послуги) проводяться розрахунки. Основною перевагою цього документа є те, що у ньому можна відображати залишки на кінець дня та місяця за кожним договором. Також можливо здійснювати контроль кредиторської та дебіторської заборгованостей відносно кожного контрагента, що допоможе уникнути прострочення та переходу в стан безнадійної заборгованості.

Форма звіту про виконання розрахунків з контрагентами та схема його обігу може бути внесена в облікову політику підприємства, що посилить контроль за розрахунками з постачальниками та підрядниками.

Отже, вказані пропозиції посприяють вдосконаленню ведення обліку та контролю здійснення розрахунків з постачальниками та підрядниками на ССК «Ярославна», дозволять контролювати стан кредиторської та дебіторської заборгованостей, адже якщо вони будуть значно перевищувати

одна одну, то це може призвести до погіршення фінансового стану підприємства або, у найгіршому випадку, його банкрутства та ліквідації.

ВИСНОВКИ

Будь-яка організація, що здійснює діяльність не може функціонувати односторонньо. Постачальники і підрядники складають одну зі сторін взаємодії. У сучасних умовах, для забезпечення стабільного фінансового стану підприємства необхідно ефективно організувати облік розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Тому питання вдосконалення організації обліку розрахунків з контрагентами та контроль за їх виконанням є актуальним.

Для убезпечення від можливих зовнішніх ризиків та фінансових втрат виникає необхідність внесення в облікову політику підприємства певних доповнень та коригувань.

Проводячи аналіз фінансового стану ССК «Ярославна» можна зробити висновок про стійкий фінансовий стан, адже підприємство за рахунок власних коштів спроможне забезпечувати запаси та витрати, забезпечувати своєчасні розрахунки за своїми зобов'язаннями тощо.

Встановлення на всій території України карантинних заходів вплинуло на збільшення кредиторської та дебіторської заборгованостей на підприємстві за I квартал 2020 року. Тому, на нашу думку, виникає необхідність внесення в облікову політику доповнень щодо непередбачуваних ситуацій при виконанні договірних зобов'язань.

Для цього у обліковій політиці підприємства пропонується встановити перелік документів (договори, акти тощо), які використовуються на підприємстві, визначити певні схеми руху документів при організації договірних відносин та встановити відповідальність за рух документів на кожному етапі документообігу.

Для покращення обліку та з метою оперативного контролю за розрахунками з постачальниками і підрядниками облікова політика підприємства повинна передбачати обов'язкове застосування по рахунку 63

«Розрахунки з постачальниками та підрядниками» не лише субрахунків, а й аналітичних рахунків.

Сьогодні внутрішній аудит набуває більш широкий характер і охоплює всі різноманітні ризики, пов'язані з діяльністю підприємства. Одним з видів внутрішнього контролю є внутрішній контроль. Добре налагоджена робота щодо проведення внутрішнього контролю сприяє підвищенню конкурентоспроможності бізнесу і допомагає мінімізувати різні ризики, пов'язані з діяльністю підприємства.

Впровадження внутрішнього аудиту (внутрішнього контролю) на ССК «Ярославна» дасть можливість оперативно виявляти чинники, що негативно позначаються на діяльності підприємства, зокрема, розрахунках з постачальниками і підрядниками, та оперативно обирати оптимальні заходи для виправлення ситуації.

З метою ведення оперативного обліку пропонується визначити відповідальну особу, обов'язком якої буде здійснення техніко-економічного обґрунтування необхідності укладеного договору з тим чи іншим контрагентом та оперативний облік виконання договірних зобов'язань.

Пропонуємо використовувати документ «Звіт про виконання розрахунків з контрагентами», який дозволить здійснювати контроль кредиторської та дебіторської заборгованостей відносно кожного контрагента

Посилення оперативного контролю за розрахунками з постачальниками та підрядниками дасть можливість нівелювати ризики, що можуть виникнути через невиконання зобов'язань по договірним відносинам.

Запропоновані нами рекомендації дадуть можливість покращити організацію обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками на ССК «Ярославна» та посилити контроль за станом дебіторської та кредиторської заборгованостей, з метою забезпечення стійкого фінансового стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 №73. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
2. Губачова О.М. Облік у зарубіжних країнах: [Навчальний посібник] / О.М. Губачова, С.І. Мельник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 294 с.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 №20. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 12 «Податки на прибуток» [Електронний ресурс] : Міжнародний стандарт від 30.06.2017. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_012
5. Жук В.М. Бухгалтерський облік: шляхи вирішення проблем практики і науки: монографія. К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2012. 197с.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 №92. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>
7. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 «Фінансові інструменти» [Електронний ресурс] : Міжнародний стандарт від 01.01.2014. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/MU12019>
8. Міжнародний стандарт аудиту «Планування аудиту фінансової звітності» [Електронний ресурс] : Міжнародний стандарт від 15.12.2009 №300. – Режим доступу: https://www.audit-it.ru/terms/audit/msa_300.html
9. Аудит: методика і організація : навч. посібник / Н. І. Гордієнко, О. В. Харламова, Ю. І. Мізік, О. О. Конопліна ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва

ім. О. М. Бекетова. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017.

10. Міністерство юстиції України, відомості про ССК «Ярославна» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://usr.minjust.gov.ua/ua/freesearch>
11. Про внесення змін до закону України «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років» / Верховна Рада України; Закон від 07.06.2001№ 2514-III. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2514-14>.
12. Фінанси організації (підприємств) / Н. В. Колчина. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007. – 383 с.
13. Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації / Міністерство фінансів України, Наказ від 26.01.2001 №49/121. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>
14. Райзберг Б. А., Лозовський Л. Ш., Стародубцева Е.Б.. Сучасний економічний словник. – 2-е вид., випр. М.: ИНФРА-М. 479 с.. 1999.
15. Про колективні договори і угоди / Верховна Рада України, Закон від 01.07.1993 №3356-XII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12>
16. Цивільний Кодекс України / Верховна Рада України від 16.01.2003. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/435-15>
17. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні / Верховна рада України Закон від 5.04.2001 №2346-III. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>
18. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті / Національний банк України, Постанова від

- 21.01.2004 №22. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>
19. Лист Мінфіну від 16.02.17 р. № 31-11410-06-5/4339 «Щодо особливостей застосування первинних документів» / Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://vobu.ua/ukr/documents/item/lyst-minfinu-vid-160217-r-31-11410-06-5-4339>
20. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій: наказ Мінфіну України від 30.11.1999 р. №291
21. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організації / Міністерство фінансів України; Інструкція від 30.11.1999 р. №291 зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.
22. Про Інструкцію щодо застосування єдиної журнально-ордерної форми рахівництва / Органи влади СРСР, Лист від 8.03.1960 №63. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0063400-60>
23. Кватирка, П. Проблеми обліку кредиторської заборгованості / П. Кватирка // Наукові записки. – 2005. – Випуск 14 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.library.tane.edu.ua/images>
24. Майданевич П. М. Аудит: навч. посіб. / П. М. Майданевич, О. І. Волошина. – Сімферополь: ПП «Підприємство Фенікс», 2008.
25. Про затвердження Загальних умов укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві / Кабінет Міністрів України, Постанова від 1.08.2005 №668. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/668-2005-%D0%BF>.
26. Почепцова А. І. Удосконалення ведення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємствах / А. І. Почепцова // Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів

господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітянські аспекти: Збірник наукових праць за матеріалами IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (30-31 березня 2020 р.). – Дніпро: НМетАУ, 2020. – 578 с. – С. 143-146

27. Про торгово-промислові палати в Україні / Верховна Рада України, Закон від 02.12.1997 № 671/97-ВР [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671/97-%D0%B2%D1%80>.
28. Постанова КМУ «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» № 211 від 11.03.2020р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-%D0%BF>
29. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні / Верховна Рада України, Закон від 16.07.1999 № 996-XIV [Електронний ресурс] – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text

ДОДАТКИ

Додаток А

АНОТАЦІЯ

Почепцова А.І. Організація і методика обліку та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками. – Кваліфікаційна робота бакалавра. ННІБТ «УАБС», Суми, 2020 р.

У роботі розкриті теоретичні та практичні аспекти розвитку обліку та аудиту розрахунків з постачальниками і підрядниками, проведена оцінка стану організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві, а також проведення аудиту. Основною метою цього дослідження є розробка рекомендації щодо поліпшення обліку і аудиту розрахунків з постачальниками і підрядниками.

Ключові слова: постачальники, підрядники, розрахунки, кредиторська заборгованість, облікова політика, аудит розрахунків з постачальниками і підрядниками.

SUMMARY

Pochepctsova A.I. The organization and method of accounting and audit of payments to suppliers and contractors. – Qualifying work of the bachelor. NNIBT "UABS", Sumy, 2020.

The paper reveals the theoretical and practical aspects of accounting and auditing payments to suppliers and contractors, an assessment of the state of the organization of accounting payments to suppliers at the enterprise was carried out, as well as the audit of this. The main purpose of this study is to develop recommendations for improving the accounting and auditing payments to suppliers and contractors.

Keywords: suppliers, contractors, payments, accounts payable, accounting policy, hopeless debt, audit of payments to suppliers and contractors.